

RIIGI TUGITEENUSTE
KESKUS

Haridus- ja Noorteamet
harno@harno.ee
Lõõtsa tn 4
11415, Harju maakond, Tallinn
Registrikood: 77001292

24.10.2024 nr 11.3-1/24/1344

OTSUS finantskorrektsiooni tegemise kohta

Riigi Tugiteenuste Keskus (registrikood 70007340, edaspidi *rakendusüksus*) teeb meetme „Hariduse, ühiskonna ja tööturu seosed“ tegevuse „Tööturu vajadustele vastava kutse- ja kõrghariduse arendamine PRÕM+“ raames otsuse Haridus- ja Noorteameti (edaspidi *toetuse saaja* või *hankija*) projektis „Tööturu vajadustele vastava kutse- ja kõrghariduse arendamine (PRÕM+)“ (nr 2021-2027.4.04.24-0005; edaspidi *projekt*).

Rakendusüksus tuvastas, et toetuse saaja ei ole projektiga seotud riigihanke viitenumbriga 243173 „Meenete ja reklaamkingituste ostmise“ läbiviimisel järginud riigihangete seaduses¹ (edaspidi *RHS*) sätestatud nõudeid, mistõttu kohaldab rakendusüksus rikkumistega seotud kulude osas finantskorrektsiooni ning **loeb mitteabikõlblikuks kuluks 104,53 eurot (sh käibemaks)**.

Otsuse tegemise aluseks on perioodi 2021-2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi *ÜSS*) § 28, Vabariigi Valitsuse 12.05.2022 määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *ÜM2022*) § 34 lg 1 punkt 2, § 35 lg 1, § 36, § 37 lg 4, Vabariigi Valitsuse 01.09.2014 määruse nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ (edaspidi *ÜM2014*) § 22⁸, haridus- ja teadusministri 27.12.2023 käskkiri nr 1.1-2/23/367 „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine tegevuse „Tööturu vajadustele vastava kutse ja kõrghariduse arendamine PRÕM+ elluviimiseks“ (edaspidi *TAT*), samuti projekti raames esitatud kuludokumendid (edaspidi *KD*) ja toetuse saajaga peetud kirjavahetus.

TAT punkt 11.1 sätestab, et elluviijale kohalduvad lisaks TATis sätestatud ÜM2022 §-s 11 sätestatud kohustused, mille lõike 1 kohaselt on toetuse saaja kohustatud järgima riigihangete seadust, kui ta on hankija riigihangete seaduse tähenduses. Haridus- ja Noorteamet on avaliku sektori hankija RHS § 5 lg 2 p 1 tähenduses ja on kohustatud seega läbi viima riigihanke, järgides RHSis sätestatud korda.

¹ Kuni 31.05.2022 kehtinud redaktsioon.

1. Riigihankes nr 243173 tuvastatud rikkumine

Toetuse saaja viis avatud hankemenetlusena läbi rahvusvahelise riigihanke nr 243173 (hanketeade avaldati 29.11.2021) pakkumuste esitamise tähtajaga 05.01.2022. Nimetatud tähtajaks esitati neli pakkumust. Hankija tunnistas edukaks VM Disain OÜ (12662858), Roi OÜ (10060150) ja Kinkston OÜ (10947930) pakkumused ja sõlmis 03.02.2022 raamlepingu nr 1.6-5/22/158 (edaspidi raamleping) eeldatava kogumaksumusega 300 000 eurot (käibemaksuta) tähtajaga 36 kuud.

Rakendusüksus tuvastas riigihanke nr 243173 (edaspidi *hange*) õiguspärase läbiviimise ja raamlepingu täitmise kontrollimisel järgmise puuduse:

- 1) hankeleping on sõlmitud raamlepingu tingimust eirates.

1.1. Hankeleping on sõlmitud raamlepingu tingimust eirates

1.1.1. Juhtumi asjaolud ja toetuse saaja selgitused

Kulurida nr 203 – hankija edastas 09.01.2024 kell 10.03 pakkumuskutse e-kirja teel kõikidele raamlepingu partneritele pakkumuste esitamise tähtajaga 12.01.2024 kell 12.

Raamlepingu punkti 4.5.2 kohaselt hankija annab minikonkursi pakkumuste esitamiseks mõistliku tähtaja, mis ei ole lühem kui 5 (viis) tööpäeva.

Esimene võimalik pakkumuste esitamise tähtaeg oleks pidanud olema 16.01.2024 kell 24.

Eirates raamlepingu tingimusi ja jätmata pakkumuste esitamiseks mõistlikku tähtaega, rikkus hankija RHS § 30 lõiget 1 ja § 30 lg 9 punkti 2.

Toetuse saaja selgitus: „*Oleme nõus, et raamlepingu punktis 4.5.2 sätestatud tähtaega (5 päeva) ei järgitud punktuaalselt, kuna küsitavad tooted olid pakkujate kodulehel olemas ning pakkumuse tegemine ei oleks seetõttu pidanud olema nii keeruline, et vajanuks 5 päeva ning seda kinnitas ka, tehtud pakkumused.*“

1.1.2. Rakendusüksuse seisukoht ja õiguslik põhjendus

RHS § 30 lõike 1 kohaselt tuleb raamlepingul põhinevad hankelepingud sõlmida lähtuvalt raamlepingu tingimustest ning RHS §-s 30 sätestatud korrast.

RHS § 30 lg 9 punkti 2 kohaselt hankija sätestab pakkumuste esitamiseks mõistliku tähtaja, arvestades hankelepingu eseme keerukust ja pakkumuste esitamiseks vajalikku aega. Mõistlik aeg on määratlemata õigusmõiste, mis sõltub konkreetsetest asjaoludest. Hankija peab määrama pakkumuste esitamiseks tähtaja, mis võimaldab mh tutvuda pakkumuse esitamise ettepanekus kajastatud asjaoludega, komplekteerida vastavalt asjaoludele pakkumus ning see hankijale esitada. Erisusena ei näe raamlepingu regulatsioon ette aga minimaalseid tähtaegu, mistõttu on hankijal raamlepingu puhul pakkumuste esitamise tähtaja määramisel laiem kaalutlusruum. Sellegipoolest piirab selle kaalutlusõiguse kuritarvitamist riigihanke korraldamise üldpõhimõttena proportsionaalsuse põhimõte (RHS § 3 p 1).

Hankija ise on raamlepingu punktiga 4.5.2 kehtestanud pakkumuste esitamise mõistlikuks tähtajaks vähemalt 5 tööpäeva.

Tsiviilseadustiku üldosa seaduse (TsÜS) § 135 lg 1 kohaselt hakkab tähtaja kulgemine järgmisel päeval pärast selle kalendripäeva saabumist, millega määrati kindlaks tähtaja algus. TsÜS § 136 lg 9 alusel loetakse päevaks ajavahemikku keskööst keskööni. TsÜSi kohaselt oleks pidanud

pakkumuste esitamise tähtaeg olema 16.01.2024 kell 24.00. Hankija aga andis pakkumuste esitamise tähtajaks 2,5 päeva, mis on 50% lühem kui raamlepinguga nõutud.

Kolmest raamlepingu partnerist esitasid pakkumuse kaks. Pakkumuse mitteteinud pakkuja selgitas pakkumuse mitteesitamist sellega, et neil ei olnud tingimustele vastavat vihmakeepi kohe tootevalikus olemas ning uue toote otsimiseks oli liiga vähe aega. Rakendusüksuse küsimusele: „Kas pikema tähtaja puhul oleksite pakkumuse esitanud?“ vastas pakkuja: „Kui oleksin leidnud sobiva toote, siis jah.“

Raamlepingu punktiga 4.5.2 on konkreetselt sätestatud pakkumuste esitamise minimaalseks mõistlikuks tähtajaks 5 tööpäeva. Eeltoodud sätte alusel oleks pidanud hankija andma pakkumuste esitamise tähtajaks vähemalt 5 tööpäeva, aga andis ainult 2,5 tööpäeva. Pakkumuse mitteteinud raamlepingu partner kinnitas, et pikema pakkumuste esitamise tähtaja puhul oleks sobiva toote leidmisel pakkumus ka esitatud. Seega, tähtaja lühendamise avaldas olulist mõju raamlepingu partneritele minikonkursil pakkumuste esitamisel.

Kohtuasjades nr C-42/13 ja C-496/99 on Euroopa Kohus rõhutanud, et võrdse kohtlemise ja läbipaistvuse põhimõtetega seondub hankija kohustus rangelt kinni pidada just hankija enda kindlaksmääratud tingimustest. Hankija on enda poolt kehtestatud hanketingimustega seotud ega saa asuda kõnealuseid tingimusi menetluse hilisemas etapis pärast pakkumuste esitamise tähtpäeva möödumist õigusvastaselt muutma.

Eirates raamlepingus sätestatud tähtaja andmise kohustust, rikkus hankija muu hulgas RHS § 3 punktides 1 ja 2 väljendatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid. Jätmata minikonkursil raamlepingu partneritele raamlepingus sätestatud aega pakkumuse esitamiseks, ei ole hankija käitunud minikonkursi korraldamisel läbipaistvalt ega proportsionaalselt ning pole kohelnud pakkujaid võrdselt.

Käesoleval juhul oleks suure tõenäosusega nõutava tähtaja jooksul teinud kolmas raamlepingu partner samuti pakkumuse, kui hankija oleks andnud vähemalt raamlepingus sätestatud minimaalse pakkumuste esitamise tähtaja. Viidatud üldpõhimõtete rikkumine võib viia ka RHS § 3 punktis 5 toodud rahaliste vahendite säästliku ja otstarbeka kasutamise printsiibi riiveni. Võttes arvesse, et lühem tähtaeg mõjutas minikonkursi pakkujate ringi, ei saa välistada vastavast rikkumisest tulenevat kahju rahastusfondile.

Lähtuvalt eeltoodust on rakendusüksus seisukohal, et toetuse saaja ei ole järginud RHS § 3 ja rikkunud RHS § 30 lg-t 1 ja lg 9 punkti 2.

1.1.3. Rikkumisele kohalduv finantskorrektsiooni määr 2%

ÜM2022 § 34 lg 1 punkti 2 kohaselt teeb rakendusüksus finantskorrektsiooni otsuse, kui toetuse saaja on jätnud osaliselt või täielikult täitmata kohustuse või nõude ja see on mõjutanud kulu abikõlblikkust.

ÜM2022 § 35 lg 1 sätestab, kui finantskorrektsiooni otsuse tegemisel ei ole võimalik kohustuse või nõude täitmata jätmise laadist tulenevalt selle rahalise mõju suurust hinnata, kuid esineb põhjendatud oht, et täitmata jätmine on toonud kaasa rahalise mõju, vähendatakse toetust sõltuvalt rikkumise raskusest 2, 5, 10, 25, 50, 75 või 100 protsenti tegevusele eraldatud toetusest sõltuvalt asjaolude mõjust kulu abikõlblikkusele, välja arvatud juhul, kui käesolevas jaos on sätestatud teisiti.

ÜM2022 § 36 alusel kohaldatakse riigihankega seotud rikkumise korral ÜM2014 §-e 22–22⁹.

Otsuse punktis 1.1 toodud rikkumise osas esinevad ÜM2014 § 22⁸ toodud asjaolud, mille kohaselt, kui hankemenetluses ilmneb §-des 22–22⁷ nimetatata riigihangete seaduse rikkumine, kohaldatakse sõltuvalt rikkumise raskusest ja ulatusest rikkumisega seotud hankelepingu osale § 21 lõikes 1 nimetatud finantskorrektsiooni määra, välja arvatud juhul, kui rikkumine on üksnes formaalne.

ÜM2014 § 21 lõike 1 kohaselt vähendatakse toetust sõltuvalt rikkumise raskusest 2, 5, 10 või 25 protsenti tegevustele või tegevuste kogumile eraldatud toetusest.

Rakendusüksuse hinnangul ei ole käesoleva rikkumise olulisust ja raskust hinnates proportsionaalne rakendada kõige rangemat finantskorrektsiooni määra. Arvestades menetluse eripära (minikonkurssi), ei pea rakendusüksus sellises suurusjärgus korrektsiooni tegemist proportsionaalseks. Rakendusüksuse hinnangul on praegusel juhul põhjendatud rakendada korrektsiooni 2%-lises määras, kuivõrd tegemist on eelduslikult väikese finantsmõjuga rikkumisega. Kuivõrd minikonkursil on võimalike pakkujate ring teada ning oluliselt piiratum kui raamlepingu sõlmimisele eelnenud hankemenetluses, siis on rikkumise tulemusel tekkinud finantsmõju tõenäosus seda väiksem. Seda eriti olukorras, kus rikkumisest on mõjutatud vaid üks pakkuja, kelle puhul ei ole kindlalt teada, kas ta oleks pikema tähtaja korral sobiva toote ikkagi leidnud, et pakkumuse esitamine oleks olnud üleüldse võimalik

Rakendusüksuse hinnangul ei esine siiski sedavõrd erandlikke ja kaalukaid asjaolusid, et kirjeldatud rikkumise osas jätta finantskorrektsiooni otsus üldse tegemata. Toetuse saaja andis minikonkursil pakkumuste esitamiseks raamlepingus ettenähtud tähtjast poole lühema tähtaja, mis tõendatult mõjutas ühe raamlepingu partneri osalemist minikonkursil. Seega ei ole tegemist formaalse rikkumisega, et võiks pidada põhjendatuks finantskorrektsioonist loobumist.

Tulenevalt eeltoodust on rakendusüksuse hinnangul otsuse punktis 1.1 kirjeldatud rikkumise olulisust ja raskust hinnates proportsionaalne rakendada 2-protsendilist finantskorrektsiooni määra.

Rakendusüksus selgitab, et üldjuhul ei ole riigihangete rikkumiste korral võimalik konkreetset kahjusummat välja arvutada, kuna tegemist on potentsiaalse ja teoreetilise (kaudse) kahjuga, mis võib tekkida õigusnormi rikkumisel ja konkreetsete asjaolude põhjal loetakse rikkumine tõendatuks. Eeltoodud põhimõtteid toetab ka Euroopa Kohus, selgitades kohtuasjades nr C-743/18 ja C 406/14, et hanketingimuste rikkumise korral ei ole konkreetse finantsmõju tõendamine nõutav ja see ei pea olema nähtav. Piisab sellest, kui asjasse puutuva fondi eelarve mõjutamise võimalus ei ole välistatud.

1.2. Hanke kuludele (KD nr 203) rakendatav finantskorrektsiooni summa ja projekti eelarve vähendamine

Hanke raames tekkinud kulusid on projekti tegevuse 4.2.3. „Kutsemeistrivõistlused ja kutsehariduse populariseerimine“ raames esitatud kuludokumendiga nr 203 abikõlblikus summas 5 226,48 eurot, mis on toetuse saajale välja maksmata.

Lähtuvalt otsuse punktist 1.1 loeb rakendusüksus hankega seotud kuludest mitteabikõlblikuks **104,53 eurot** ($5\,226,48 \cdot 2\%$), millest toetus on 104,53 eurot.

ÜM2022 § 37 lõike 3 kohaselt vähendatakse finantskorrektsiooni otsuse tegemisel toetuse ja omafinantseeringu eelarvet vastavalt finantskorrektsiooni otsuse tegemise ajal toetuse andmise tingimuste käskkirjas kehtivale proportsioonile. Kui projekti toetuse ja omafinantseeringu proportsioon on muutunud, vähendatakse väljamakstud toetust ja omafinantseeringut vastavalt makse tegemise ajal kehtivale toetuse proportsioonile. ÜM2022 § 37 lõike 4 alusel vähendab rakendusasutus finantskorrektsiooni otsuse alusel toetuse andmise tingimuste käskkirjaga

kinnitatud abikõlblike kulude eelarvet. Kui vastavat muudatust ei ole tehtud, loetakse, et finantskorrektsiooni otsuses nimetatud ulatuses on projekti abikõlblike kulude eelarve väiksem.

2. Toetuse saaja ärakuulamisõiguse tagamine

Tulenevalt ÜSS § 13 lg 2 punktist 3 annab rakendusüksus enne finantskorrektsiooni otsuse tegemist võimaluse toetuse saajal esitada oma seisukohad. Rakendusüksus edastas 17.10.2024 toetuse saajale finantskorrektsiooni otsuse eelnõu, paludes esitada omapoolne seisukoht antud otsuse kohta hiljemalt 31.10.2024.

Toetuse saaja andis 18.10.2024 rakendusüksusele teada, et toetuse saajal ei ole vastuväiteid saadetud finantskorrektsiooni otsuse eelnõu osas.

3. Otsuse resolutsioon

Võttes arvesse eelkirjeldatud asjaolud ja põhjendused ning tuginedes käesolevas otsuses väljatoodud õiguslikele alustele, rakendusüksus

otsustab:

1. lugeda projekti „Tööturu vajadustele vastava kutse- ja kõrghariduse arendamine (PRÕM+)“ raames mitteabikõlblikuks kuluks 104,53 eurot, millest toetus moodustab 100%;
2. vähendada riigihankega nr 243173 seotud KD nr 203 abikõlblike kulusid 2% võrra;
3. teha rakendusasutusele ettepanek vähendada projekti tegevuses 4.2.3. „Kutsemeistrivõistlused ja kutsehariduse populariseerimine“ eelarvet summas 104,53 eurot.

Otsuse peale on õigus esitada ÜSS § 31 lg 1, § 32 lg 3 ja haldusmenetluse seaduse § 75 kohaselt vaie rakendusüksusele 30 päeva jooksul, arvates päevast, mil isik sai või oleks pidanud otsusest teada saama.

(allkirjastatud digitaalselt)

Tiina Sams

toetuste rakendamise osakonna juhataja

Koostaja: Kairi Puur
663 2051
Kairi.Puur@rtk.ee